

τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ τὴν χρῆσιν τοῦ κρέατος· ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἦν ἀποτελεσματικῆς περὶ μετεμψυχώσεως διδασκαλίας του, ἣν ἐδιδάχθη ἐν Αἰγύπτῳ.

Ὁ Πυθαγόρας ἔλεγε περὶ ἑαυτοῦ, ὅτι ἦν Αἰθαλίδης υἱὸς τοῦ Ἑρμοῦ, εἴτα Εὐφορβός, ὅστις ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Μενελάου ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Τρωάδας, ἀκολουθῶς Ἑρμότιμος, ἔπειτα Πύρρος ὁ Δῆλιος ἀλγεῖς καὶ ἐπὶ τέλους Πυθαγόρας. Ἐκ πάντων τῶν ἀρχαίων ἐθνικῶν συγγραφέων, οὐδεὶς ὑπῆρξεν ὅστις ἐπλησίασε περισσότερον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀληθῆ περὶ Θεοῦ ιδέαν· ὁ Πυθαγόρας ἐδίδασκεν, ὅτι αἷς καὶ μόνος Θεὸς ὑπάρχει, ποιητὴς ὅλων τῶν πραγμάτων· ὅτι ὁ Θεὸς ἐστὶ πνεῦμα ἀτελεύτητον, ὅτι ἐκ τῶν χειρῶν του ἐξῆλθον τὰ σχήματα, τὰ στοιχεῖα, οἱ ἀριθμοί, ὁ διαιρετὸς κόσμος καὶ πᾶν ὅ,τι ἐν αὐτῷ περιλαμβάνεται· ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε ἀόρατος, ἀσχημάτιστος κτλ.· Ἡ ἠθικὴ του δὲν εἶνε ἥττον θαυμαστή. Ὁ Πυθαγόρας ἠθέλην ὥστε τὸ τέλος πασῶν τῶν πράξεων ἡμῶν νὰ τείνῃ, ὅπως ἀποκαταστήσῃ ἡμᾶς ὁμοίους τῷ Θεῷ· ὅτι ἡ ἔρευνα τῆς ἀληθείας ἦν τὸ μόνον μέσον διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν, καὶ γνωρίσωμεν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι δέον νὰ ζητήσωμεν αὐτὴν μετὰ ψυχῆς καθαρᾶς, μετὰ ψυχῆς ἥτις ἐδάμασε τὰ πάθη καὶ ἐμιμήθη τὸν Θεόν. Τὰ ὠραιότερα δῶρα, ἔλεγεν ἐκεῖνος, τὰ ὅποια ὁ οὐρανὸς ἐχάρισε τῷ ἀνθρώπῳ, εἰσὶ τὸ λέγειν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ εὐεργετεῖν τοὺς ἄλλους, ἐπειδὴ αἱ δύο αὗται πράξεις εἰσὶ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ κλπ. Ὁ Πυθαγόρας ἐθεωρεῖτο ὡς ἑκτακτος ἄνθρωπος καὶ ἀπεδίδοντο αὐτῷ πολλὰ φαντασιώδη ἔργα· ὡς, ὅτι ἐμπόδισέ ποτε ἄετὸν ἱπτάμενον, ὅτι ἐξημέρωσεν ἄρκτον, ὅτι ἐφάνη ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ εἰς τὰς πόλεις Μεταπόντιον καὶ Κρότωνα, ὅτι ἐγίνωσκε τὸ μυστήριον τῆς μαγείας καὶ προέλεγε τὰ μέλλοντα.

Οἱ μαθηταὶ του ἐθεώρουν ἑγκλημα ν' ἀμφιβάλλωσι περὶ τῆς ἀληθείας τῶν γνωμῶν του καὶ ἐρωτώμενοι ἀπεκρίνοντο, αὐτὸς ἔφα, δηλ. ἀπέδιδον εἰς τοῦς λόγους τοῦ Πυθαγόρου τοιαύτην πίστιν, ὡς εἰ ἦσαν θεοπρόπια. Τὰ περὶ τοῦ θανάτου του διαφόρως ἀναφέρονται· διότι οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι ἐκὰν μετὰ τῶν μαθητῶν του

ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Μίλωνος εἰς Κρότωνα, ἄλλοι δ' ἄλλως. Κατὰ τὸν Δικαίταρχον ὁ Πυθαγόρας κατέφυγεν εἰς τὸ ἐν Μεταποντίῳ τέμενος τῶν Μουσῶν, ἐν ᾧ μετὰ νηστείας τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἀπέθανε· κατ' ἄλλους δ' ἐφονεύθη μετὰ τῶν μαθητῶν του ὑπὸ τῶν Ἀκραγαντίνων. Ὁ Ἀρνόβιος (Agnobio) βεβαιοῖ, ὅτι ἀπέθανεν ἐν τινι ναῷ. Αἱ τοιαῦται περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ εἰδήσεις δὲν φαίνονται πιστευταί. Τὰ βέβαιον δὲ εἶνε, ὅτι, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἰουστίνος, ἀφ' οὗ ἔζησεν ἐν Κρότῳ 20 ἔτη, ἀπέθανεν ἡσυχὸς ἐν προθεσθηκυῖᾳ ἡλικίᾳ εἰς Μεταπόντιον ἐνθα εἶχεν ἀποσυρθῆ. Τοσοῦτον δὲ μετὰ θάνατον ἐτιμήθη, ὥστε ἡ οἰκία αὐτοῦ μετεβλήθη εἰς Ναὸν καὶ ἐτιμάτο ὡς Θεός.

Δὲν γνωρίζομεν μετὰ βεβαιότητος διατί ὁ Πυθαγόρας ἀπέφυγε τοῦ τρώγειν τοὺς κιάμους καὶ ἀπηγόρευεν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν μαθητῶν του· φαίνεται, ὅτι τοῦτο παρέλαβεν ἐξ Αἰγύπτου. Ἐχομεν ὑπὸ τὸ ὄνομα του ἐν ποίημα ἐπιγραφόμενον τὰ Χρυσᾶ ἔπη, ὅπερ ὁμοίως θεωρεῖται νόθον. Τοῦ Πυθαγόρου τὸν βίον συνέγραψαν ἐκ μὲν τῶν ἀρχαίων Διογένης ὁ Λαέρτιος, ὁ Πορφύριος, ὁ Ἰάμβλυχος καὶ τινες ἀνώνυμοι, ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων ἄλλοι τε καὶ ὁ κ. Dacier.

(Ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ).

ΑΡ. Α. ΠΑΝΑΣ.

ΙΧΝΗ ΒΟΥΔΙΣΜΟΥ ΕΝ ΕΛΛΗΝΙΚῳ ΣΥΝΑΞΑΡΙῳ.

(Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ Φιλολ. Συλ-
λόγῳ ὁ Παρρασός).

Ἡ περὶ τὴν σπουδὴν τῆς σανσκριτικῆς φιλολογίας ἐνζήλος ἐνασχόλησις πολλῶν τῆς Εὐρώπης σοφῶν καταπληκτικὰ ὄντως παρήγαγεν ἀποτελέσματα. Ἡδὴ ἡλίου φαινότερον κατεδείχθη, ὅτι ἡ ἱερὰ τῶν Ἰνδῶν γλῶσσα εἶνε ἡ μήτηρ ὅλων σχεδὸν τῶν λα-

λουμένων γλωσσῶν, ὡς καὶ δὲν ἀμφισβητεῖται, ὅτι ἡ Ἀσία εἶνε ἡ προνομιοῦχος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους κοιτίς.

Πολλοὶ τῶν ἰνδολόγων τούτων μετὰ τινος πιθανότητος διίσχυρίσθησαν, ὅτι καί τινα τῶν πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ χριστιανισμοῦ παρὰ διαφοροῖς ἔθνεσι πρεσβευσμένων θρησκευμάτων, τέως ἰθαγενῇ θεωρούμενα, εἰσὶν ἐκτρωματικά τοῦ βουδισμού ἀπομιμήσεις (1). Τὸ δὲ λυπηρὸν, ὅτι εὐάριθμοι τῶν σοφῶν τούτων, ἐκ πνεύματος φιλιγνδισμού ἀγόμενοι, ἐτόλμησαν ἐπὶ τῇ ἐνδείξει ἀσήμεων τινῶν καὶ τυχαίων συμπτώσεων νὰ φέρωσιν εἰς μέσον καὶ τὴν ὀλέθριον ὑπόθεσιν, ὅτι καὶ αὐτὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας τὰ μυστήρια ἀπεμιμήθησαν ἐκ τῶν τοῦ Βούδα.

Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς θρησκείας καὶ φιλοσοφίας τῶν Ἑλλήνων οἱ ἀδυσώπητοι οὗτοι τοῦ παρελθόντος σκαπανεῖς βάσκανον ῥίψαντες ὄμμα πολλὴν διείδον ἐν αὐτῇ τοῦ ἰνδισμού τὴν ἐπήρειαν. Ἡ ὑπὸ τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἰδίως σχολῆς ἀναπτυχθεῖσα μυστικὴ φιλοσοφία ἔχουσιν ἔχει τὰς ἰνδικὰς παραδόσεις, παράδοξον δὲ ἀναλογίαν παριστᾷ τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῆς Ἀμμωνίου Σάκα πρὸς τὸ τοῦ Μούνη Σάκνα, ὅστις εἶνε αὐτὸς ὁ Βούδας. Τὰ δ' ἑλληνικὰ μυθιστορήματα, καὶ ἰδίως τὰ Αἰθιοπικὰ τοῦ Ἡλιοδώρου, εἰσὶν ἀπομιμήσεις διαφορῶν γνωστῶν καὶ ἀγνώστων σανσκριτικῶν ποιημάτων.

Τὴν προσοχὴν διαφορῶν ἰνδολόγων τῆς Γερμανίας καὶ Γαλλίας ἐπ' ἐσχάτων ἐπέσυρε καὶ ἀπόκρυφός τις διήγησις περὶ δύο ἁγίων Βαρλαάμ καὶ Ἰωάσαφ, μὴ κεκανονισμένων ὑπὸ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας (2). Αἱ ἐν αὐτῇ ἐκτιθέμεναι περιπέτειαι τοῦ δευτέρου

καταπληκτικὴν παριστῶσιν ὁμοιότητα πρὸς τὰ περὶ τοῦ ἀναμορφωτοῦ τῆς θρησκείας τῶν Βραχμάνων παραδιδόμενα· εἰς ἐπισφράγισιν δὲ τοῦ παραδόξου καταδεικνύεται, ὅτι καὶ πᾶσα σχεδὸν ἡ διήγησις ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἰνδικοῦ ποιήματος *Λαλιταβιστιύρα* τοῦ ἀφηγουμένου τὰ κατὰ τὸν Βούδαν.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ συγγραφέας τὸ συναξάριον τοῦτο μοναχὸς, ζῶν ἐν χώρᾳ ὅπου ὁ τὸν μοιχαλικὸν βίον ἀνυψῶν βουδισμὸς ἦτο ὅπως οὐκ ἔγνωστος, ἐθεώρησε κατάλληλον ἵνα δανεισθῇ ἐκ τοῦ ἰνδικοῦ ποιήματος ὡραίας τινὰς εἰκόνας πρὸς ψυχαγωγίαν ἐρημοβιούντων ἀδελφῶν, δὲν δυνάμεθα ἐκ τούτου καὶ νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ Βούδας μετεμορφώθη εἰς χριστιανὸν ἅγιον, ὡς τινες ὑποδεικνύουσι.

Ἡ περὶ Βαρλαάμ καὶ Ἰωάσαφ ψυχωφελῆς αὕτη ἱστορία, κατὰ λάθος ἀποδοθεῖσα εἰς Ἰωάννην Δαμασκηνὸν τὸν Μανσοῦρ, συνεγράφη περὶ τὸν πέμπτον ἢ ἕκτον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα ὑπό τινος Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ ἐκ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, προγενεστέρου τοῦ ὁμωνύμου θεολόγου. Καὶ τὸ μὲν ἑλληνικὸν κείμενον ἐξεδόθη ἐν ἔτει 1832 ὑπὸ τοῦ σοφοῦ ἑλληνιστοῦ Βουασονάδ (1), διάφοροι δὲ αὐτοῦ μεταφράσεις καὶ στιχηραὶ ἀπομιμήσεις πρὸ πολλῶν αἰώνων ἐκυκλοφόρουν ἐν τῇ Δύσει (2).

Τῆς μακρᾶς ταύτης διηγήσεως ἀποτελουμένης ἐκ τριακοσίων ἐξήκοντα πέντε σελίδων παρεμβάλλω σύντομον ἀνάλυσιν.

Μετὰ τὸ ἐν Αἰθιοπίᾳ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Θωμᾶ σωτήριο κήρυγμα (3), πολλοὶ ἀπο-

(1) Πρὸ δωδεκαετίας ὁ σοφὸς Ὀλμπης, καθηγητὴς τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Νορβηγίας, πειστικώτατα κατέδειξεν, ὅτι ἔχνη βουδισμού εὕρισκονται ἐν τῇ θρησκείᾳ τῶν Σκανδιναυῶν, καὶ ὅτι ὁ περιλάλητος θεὸς αὐτῶν Ὁδὴν εἶναι αὐτὸς ὁ Βούδας. (Holmboe, traces de Bouddhisme en Norvège. Paris 1857.)

(2) Κατὰ τὸν Emile Burnouf (Hist. de la litter. Grec. 11, 412) ἐκανονίσθησαν ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας.

(1) Ἡ ἱστορία ψυχωφελὴς ἐκ τῆς ἐνδοτέρας τῶν Αἰθιοπικῶν χώρας, τῆς Ἰνδῶν λεγομένης, πρὸς τὴν ἁγίαν πόλιν μετενεχθεῖσα διὰ Ἰωάννου μοναχοῦ, ἀνδρὸς τιμίου καὶ ἐναρέτου, μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, ἐν ᾗ ὁ βίος Βαρλαάμ καὶ Ἰωάσαφ τῶν ἀοιδίμων καὶ μακαρίων. (Anecdota Graeca, vol. IV). Τινὲς διίσχυρίζονται, ὅτι τὸ πρωτότυπον ἐγράφη συριστί.

(2) Ὡς ἡ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ II. αἰῶνος γενεμένη ὑπὸ Γουίδου Καμβραίου γαλλικὴ στιχηρὰ παράφρασις προγενεστέρας λατινικῆς μεταφράσεως. Littré, Etudes sur les barbares, σελ. 347—348).

(3) Ἄλλοι πιθανώτερον ἰσχυρίζονται, ὅτι ὁ Ματθαῖος ἐκήρυξεν ἐν Αἰθιοπίᾳ. Τὸ βέβαιον,

πτύσαντες τὴν πλάνην τῆς εἰδωλολατρίας ὡμολόγησαν τὸν χριστιανισμόν, καὶ ἐκκλησίας ἀνὰ τὴν χώραν ὠκοδόμησαν· ἐπὶ τέλους δὲ πλείστοι, πάντα τὰ ἐγκόσμια καταλιπόντες ἀπεσύρθησαν εἰς ἐρήμους καὶ ἀβάτους τόπους, καὶ πρὸς ἀγνοτέραν λατρείαν, καὶ ἀποφυγὴν τοῦ διωγμοῦ τοῦ χριστιανομάχου βασιλέως Ἀβεννήρ.

Ἐν τούτοις ὁ Ἀβεννήρ ἀποκτήσας υἱὸν περικαλλῇ καὶ Ἰωάσαφ ὀνομάσας, ἠρώτησε περὶ τῆς τύχης αὐτοῦ τοὺς ἀστρολόγους, οἵτινες εἶπον, ὅτι ὁ παῖς θέλει ὑπερβάλλει πάντας τοὺς προκατόχους βασιλεῖς ἐπὶ πλούτῳ καὶ δόξῃ· εἰς δ' ἐξ αὐτῶν προσέθετο, ὅτι θέλει ἐναγκαλισθῇ καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταδιωκομένην τῶν χριστιανῶν θρησκείαν.

Ὁ Ἀβεννήρ φοβηθεὶς κτίζει μονῆρας ἀνάκτορον, ἐν ᾧ ἐγκλείσας τὸν μονογενῆ υἱὸν καὶ καταστήσας αὐτῷ παιδαγωγοὺς καὶ ὑπηρέτας νέους τῇ ἡλικίᾳ καὶ τῇ ὁράσει ὠραιωτάτους, διέταξεν ἵνα μηδέποτε λαλήσωσιν αὐτῷ περὶ οἰουδήποτε λυπηροῦ, οἷον θανάτου, πένιαι, γήρατος κτλ. πρὸ πάντων δὲ περὶ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, συνάμα δ' ἐκδοὺς διάταγμα ἐκέλευσεν ἵνα ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἐξέλθωσι τῆς χώρας οἱ πολυάριθμοι μοναχοί· «εἰ δέ τινες εὑρεθῶσιν μετὰ τὰς διωρισμένας ἡμέρας τῷ διὰ πυρὸς καὶ ξίφους ὀλέθρῳ παραδοθήτωσαν· οὗτοι γὰρ ἀναπείθουσι τὸν λαὸν ὡς θεῷ προσέχειν τῷ ἐσταυρωμένῳ.»

Ἐν ᾧ ὁ ἐγκλειστος Ἰωάσαφ οὕτως ἀνετρέφετο, ὁ κατὰ τῶν μοναχῶν διωγμὸς μανιωδῶς ἐξηκολούθει. «Καὶ οὐδεὶς ὑπελείφθη ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ τοῦ τοιοῦτου τάγματος, εἰ μὴ οἱ ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς ἑαυτοὺς κατακρύψαντες.»

Μετ' οὐ πολὺ σεβάσμιός τις καὶ σοφὸς πρεσβύτερος, Βαρλαάμ καλούμενος, καὶ ἐπὶ

τεσσαράκοντα πέντε ἔτη ἐν τινὶ ἐρήμῳ τῆς Σενααρίτιδος μονάζων, πληροφορηθεὶς τὰ συμβαίνοντα ἐνεδύθη ἐμπορίου ἱμάτια, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν, ἐν ᾗ τὸ ἀνάκτορον τοῦ βασιλόπαιδος ὑπὸ τὸ πρόσχημα δὲ πωλήσεως πολυτίμου λίθου εἰσαχθεὶς παρ' αὐτῷ, διὰ μακρῶν ἀναπτύσσει τὰ δόγματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως, καὶ ἐπὶ τέλους διὰ λαμπρῶν χρωμάτων ἐξεικονίζει τὴν μοναχικὴν πολιτείαν ἀναφωνῶν· «Μακάριοι οὗτοι καὶ τρισμακάριοι, οἱ τὸν θεὸν ἀγαπήσαντες, καὶ διὰ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ καταφρονήσαντες πάντων· ἐδάκρυσαν γὰρ ποθοῦντες ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἵνα τῆς ἀλήκειου τύχῃσι προσκλήσεως· ἐταπείνωσαν ἑαυτοὺς ἐκουσίως, ἵν' ἐκεῖ ὑψωθῶσι· κατέτηξαν τὰς ἑαυτῶν σάρκας πείνη τε καὶ δίψῃ, καὶ ἀγρυπνίᾳ, ἵν' ἐκεῖ διαδέξηται αὐτοὺς ἡ τρυφή καὶ ἀγαλλίασις τοῦ παραδείσου· σκήνωμα γεγόνασι τοῦ ἁγίου Πνεύματος τῇ καθαρότητι τῆς καρδίας· ἐσταύρωσαν ἑαυτοὺς τῷ κόσμῳ ἵν' ἐκ δεξιῶν τοῦ σταυρωθέντος σταθῶσι· περιζώσαντο τὰς ὀσφύας αὐτῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐτοίμους ἔσχον ἀεὶ τὰς λαμπάδας, προσδοκῶντες τὴν ἔλευσιν τοῦ ἀθανάτου νυμφίου. Μακάριοι οὗτοι καὶ τρισμακάριοι, ὅτι ἀπλανέσι τοῖς τοῦ νοῦς ὀφθαλμοῖς κατενόησαν τὴν τῶν παρόντων ματαιότητα, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης εὐπραγίας τὸ ἄστατον καὶ ἀνώμαλον, καὶ ταύτην ἀπαρνησάμενοι τὰ αἰώνια ἑαυτοῖς ἐθησαύρισαν ἀγαθὰ, καὶ τῆς μηδέποτε διαπιπτούσης, μήτε θανάτῳ διακοπτομένης ἐπελάβοντο ζωῆς.»

Διαθερμανθεὶς ὁ ἡγεμονόπαις ἐκ τῆς μετὰ τοῦ σοφοῦ γέροντος μακρᾶς συνδιαλέξεως καὶ ἀναγνωρίσας τὴν ὑπεροχὴν τῆς τέως ἀγνοουμένης θρησκείας ὁμολογεῖ τὸν Χριστιανισμόν καὶ δέχεται τὸ βάπτισμα. Ὁ δὲ Βαρλαάμ ἐκπληρώσας τὴν θεάρεστον ἀποστολήν του, καὶ συνεχῶς ἐπισκεπτόμενος τὸν νεόφυτον καὶ ἐγκαρδιῶν διὰ μελιρρύτων λόγων ἐπιστρέφει εἰς τὴν ἐρημον.

Ὁ ἄγριος Ἀβεννήρ μαθὼν τὰ διατρέξαντα λυσσῶν ἐξ ὀργῆς ἐξορμᾷ μετὰ στρατοῦ εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ἐρημίτου· πλὴν μάτην πανήσας, ἐξ ὑποβολῆς τοῦ συμβούλου Ἀραχῆ, παραλαμβάνει ἀστρολόγον τινα, Ναχῶρ, ὅστις ἐκ συνεγνώσεως προσποινεῖται

ὅτι ὁ Φρουμέντιος εὐρὼν τὸν χριστιανισμόν συνετέλεσεν εἰς ἐξάπλωσιν αὐτοῦ, προχειρισθεὶς ἐν ἔτει 330 ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Ἰ' Αλεξανδρείας ἐπίσκοπος Ἀβυσσινίας. (De sancto Mattheo apostoli, ἐν τρίτῳ τόμῳ Συμειῶν τοῦ Μεταφραστοῦ ἐκδ. Migne, σελ. 779—87).

τὸν Βαρλαάμ δέσμιος καὶ τυπτόμενος σύ-
ρεται.

Μετὰ τοῦτο ὁ βασιλεὺς ἐπισκεφθεὶς τὸν
υἱὸν ἐλέγχει ἐπὶ τοῖς γενομένοις, ἀλλ' ὁ
Ἰωάσαφ μετὰ παρρησίας καὶ θάρρους ἀπο-
κρίνεται· αὐτὸ σκότος ἐξέφυγον τῷ φωτὶ
προσδραμῶν, καὶ τὴν πλάνην ἀπέλιπον τῇ
ἀληθείᾳ οἰκειωθείς· καὶ τοῖς δαίμοσιν ἀπο-
ταξάμενος Χριστῷ συνεταξάμην.· Ἐπὶ τέ-
λους δὲ χλευάζων καὶ διακωμωδῶν τὴν εἰ-
δωλολατρείαν, δι' ἀκαταμαχίτων λόγων κα-
ταδεικνύει τὴν θεῖαν ὑπεροχὴν τοῦ χριστι-
ανισμοῦ, καὶ προτρέπει τὸν πατέρα εἰς πα-
ραδοχὴν αὐτοῦ, ἀπειλῶν καὶ ἀπάρνησιν τῆς
υἰότητος. Ὁ δὲ Ἀβεννήρ εἰς πλεονα ἐξα-
φθεῖς θυμὸν ἀνέκραξεν· σείθε μηδ' ὅλως ἐγεν-
νήθης, μήτ' εἰς φῶς προήλθες, τοιοῦτος
μέλλων ἔσεσθαι βλάσφημος εἰς τοὺς θεοὺς
καὶ τῆς πατρικῆς ἀποστάτης φιλίας τε καὶ
νουθεσίας.· Τοιαῦτα λυσσωδῶς ἀναφωνῶν
ἐξέρχεται, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐπιστρέψας
προσπαθεῖ διὰ θωπειῶν καὶ ἡμερότητος νὰ
τὸν ἐπαναγάγῃ εἰς τὴν τῶν εἰδώλων λα-
τρείαν, λέγων· ὦ τέκνον ποθεινότατον καὶ
φιλούμενον, τίμησον τὴν τοῦ πατρὸς πο-
λιάν, καὶ τῆς ἐμῆς ἀκούσας δεήσεως προσ-
ελθὼν θυσίαν τοῖς θεοῖς προσάγαγε.· Οὐ-
δ' ὅλως ὁμως καὶ τότε δυνηθεὶς νὰ παρ-
πέσῃ τὸν Ἰωάσαφ λέγει αὐτῷ, ὅτι κρα-
τῶν σιδηροδέσμιον τὸν Βαρλαάμ θέλει συγ-
καλέσει ἐκκλησίαν ἐκ χριστιανῶν καὶ εἰδω-
λολατρῶν, ἐν ᾗ προσελθὼν ὁ ἐρημίτης θέλει
συζητήσῃ μετὰ τῶν σοφῶν τοῦ βασιλείου
περὶ τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ἂν κατανικηθῇ
ἔπρεπε καὶ οὗτος ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν ὑπε-
ροχὴν τῆς εἰδωλολατρείας.

Κατὰ τὴν ὠρισμένην ἡμέραν συνήλθον
πολλοὶ μὲν τῶν εἰδωλολατρῶν, εἰς δὲ μόνος
μοναχὸς ὀνόματι Βαραχίας ἐπαρουσιάσθη
πρὸς ἐπικουρίαν τοῦ Βαρλαάμ· διότι ἐκ τῶν
χριστιανῶν ἄλλοι μὲν ἀπηνῶς κατεδιώχθη-
σαν, ἄλλοι δὲ κεκρυμμένοι ἐν σπηλαίοις καὶ
φάραγξι δὲν ἐτόλμησαν νὰ ἐμφανισθῶσιν
ἐνώπιον τοῦ ἀγρίου Ἀβεννήρ. Ὁ βασιλεὺς
προκαθίσας μετὰ τοῦ υἱοῦ ἐπὶ ὑψηλοῦ βή-
ματος εἶπε πρὸς τὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ
Βαρλαάμ προσελθόντα ἀστρολόγον Ναχωρ,
ὅτι ἐὰν νικηθῇ ἐν τῇ συζητήσει θέλει σφα-
γῇ καὶ ριφθῇ βορᾷ κυνῶν. Ὁ γόης, κατὰ

τὴν μορφήν, τὸ ἔνδυμα, καὶ τοὺς τρό-
πους ὁμοιάζων τῷ ἐρημίτῃ τῆς Συναρίτι-
δος, εἶχε μὲν μετὰ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν
ὑπουργῶν προσχεδιάσει τὴν ἐν λόγοις ἦτ-
ταν· ὅταν ὁμως ἤκουσε τὴν ἀπειλὴν τοῦ
Ἀβεννήρ, ἐπὶ τῷ προφανεῖ κινδύνῳ κατε-
λήφθη ἐκ τρόμου, καὶ ἐξ ἀνάγκης ἀναλα-
βὼν τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐ-
ξῆρε τὸ θεῖον τῆς νέας θρησκείας, καὶ νι-
κητῆς ἀπεχώρησε μετὰ τοῦ Ἰωάσαφ, ὅστις
ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ αὐτὸν λαβὼν ἐξέ-
πεμψε μετ' οὐ πολὺ εἰς τὴν ἐρημον.

Ὁ ἡγεμὼν παντοιοτρόπως καὶ μετὰ
ταῦτα προσπαθήσας νὰ κλονήσῃ τὴν ἀκρά-
δαντον πίστιν τοῦ υἱοῦ, ἐπὶ τέλους ἀπεφά-
σισεν ἵνα διχάσῃ τὸ κράτος, καὶ τὴν μίαν
μερίδα παραχωρήσῃ αὐτῷ. Παραλαβὼν τὴν
ἀρχὴν ὁ Ἰωάσαφ ἐκρήμνισε τὰ ἐν τῇ χώρᾳ
εἰδῶλα, καὶ διέταξε τὴν ἐν τῇ χώρᾳ ἀνέ-
γερσιν ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ. Πάντες
μετ' ὀλίγον οἱ ὑπήκοοι αὐτοῦ ἡσπασθήσαν
τὸ νέον δόγμα, οἱ δ' ἐν τοῖς ὄρεσι δίκην
θηρίων δικαιτῶμενοι μοναχοὶ προσήλθον ἀ-
γαλλόμενοι καὶ ἀπαραδίαστως τὰ τοῦ χρι-
στιανισμοῦ ἐτέλουν. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἤρ-
χισε νὰ εἰσχωρῇ τὸ νέον θρησκευμα καὶ ἐν
τῷ κράτει τοῦ Ἀβεννήρ, ὅστις ἐπὶ τέλους
ἀγγέλλει τῷ υἱῷ τὴν πρὸς Χριστὸν κλίσιν
του, γράφων σὺν τοῖς ἄλλοις· ἈΝΝΙ δὲ τὴν
παχείαν ἐκείνην ἀχλὺν τῶν ἡμετέρων ὁμ-
μάτων περιελόντες, αὐγὴν τινα μικρὰν τῆς
ἀληθείας ὀρώμεν, καὶ τῶν προτέρων μετα-
μέλειαν κακῶν, καὶ ἀμφιβάλλει ἐὰν ὁ
χριστιανισμὸς δύνηται νὰ προσδεχθῇ εἰς
τοὺς κόλπους αὐτοῦ τὸν ἀπηνῶς τέως διώ-
ξαντα τοὺς πιστεύσαντας αὐτῷ. Ὁ Ἰωά-
σαφ ἐλθὼν καταπεῖθει τὸν πατέρα περὶ τῆς
μακροθυμίας καὶ φιλευσπλαγχνίας τοῦ θεοῦ
θρησκεύματος· ἀκαὶ οὕτω μετὰ τοῦ υἱοῦ
τοὺς εἰδώλων ναοὺς καὶ βωμοὺς περιστάν-
τες μέχρις αὐτῶν θεμελίων ἱερὰ τῷ Θεῷ
τεμνένη αὐτῷ κοδόμουν.· Ὁ δὲ Ἀβεννήρ
τὸν χριστιανισμὸν ὁμολογήσας ἀναδέχεται
ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ ὑπὸ τοῦ Ἰωάσαφ γεννή-
τορος τοῦ πατρὸς ἀναδειχθέντος.

Μετὰ τέσσαρας χρόνους τελευτᾷ ὁ Ἀ-
βεννήρ, ὁ δὲ υἱὸς συγκαλέσας τῇ τεσσαρα-
κοστῇ ἀπὸ τοῦ θανάτου ἡμέρᾳ πάντας τοὺς
ἐν τέλει ἀνήγγειλεν ἐν μέσῳ γενικῆς ἐκ-

πλήξεως, ὅτι παραιτούμενος τοῦ θρόνου ἀναχωρεῖ διὰ τὴν ἔρημον. Καὶ οὕτως ἀναθέσας τὴν κυβέρνησιν τοῦ βασιλείου εἰς τὸν Βαραχίαν, τὸν ὑπὲρ τοῦ χριστιανισμοῦ παρυσιασθέντα ἐν ἀγωνισθῇ, ἀπέρχεται κατὰμονος περὶ μέσας νύκτας. Ὁ λαὸς μαθὼν τοῦτο τρέχει ὀδυρόμενος εἰς ἀναζήτησιν αὐτοῦ, καὶ μετὰ πολλὰς ἐρεῦνας συναντᾷ αὐτὸν ἐν τινὶ χειμάρρῳ ἔχοντα τὰς χεῖρας εἰς οὐρανὸν τεταμένas καὶ προσευχόμενον. Δακρύνοντες πάντες καὶ ὀλοφυρόμενοι προσπίπτουσιν αὐτῷ ἐλέγχοντες ἐπὶ τῇ φυγῇ. Ὁ δὲ ἀποκρίνεται. «Τί μάτην κοπιᾶτε; μηκέτι γὰρ ἐμὲ βασιλέα ἔχειν ἐλπίζετε!» Ἐπὶ τέλους ἐνδοὺς εἰς τὰς θερμὰς αὐτῶν παρακλήσεις ἐπιστρέφει εἰς τ' ἀνάκτορα, καὶ ἅπαντας συναθροίσας γνωστοποιεῖ καὶ αὐθις τὴν ἀμετάτρεπτον ἀπόφασίν του, καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ Βαραχίου παραίτησιν, ἣν καὶ ἐπισήμως ἀναγορεύει βασιλέα. Ἀτότε ἅπαντες κατεφίλουν αὐτὸν καὶ περιέβαλλον· παρφρονεῖν αὐτοὺς ἐποίει τὸ πάθος· οὐαὶ ἡμῖν, ἐδόων, τῆς χαλεπῆς ταύτης δυστυχίας! Δεσπότην αὐτὸν ἀπεκαλοῦντο, πατέρα, σωτήρα, εὐεργέτην. Διὰ σοῦ, ἔλεγον, τὸν Θεὸν ἔγνωμεν. Τοιαῦτα λέγοντες τὰ στήθη ἔπακον, καὶ τὴν κατασχούσαν αὐτοὺς ἀνωλοφύροντο συμφορὰν. »

Οὕτως ὁ Ἰωάσαφ τρίχινον φορῶν ῥάσον, νῆστις, καὶ σφοδρῶς φλεγόμενος ὑπὸ τοῦ καυστικοῦ ἡλίου διήρχετο τὰς ἐρήμους, παλαίων πρὸς θηρία καὶ ἰσθόλους ὄφεις, πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Βαρλαάμ. Ἐπὶ διετίαν περιεπλανᾶτο εἰς τὰς ἀνύδρους ἐκείνας ἐρήμους σμεμελανωμένος ἐκ τῆς ἡλιακῆς καύσεως, κατάκομος δὲ ταῖς θριξίν, ἐκτετηκυίας δὲ τὰς παρειὰς καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔσω που εἰς βάθος δεδυκότας καὶ τὰ βλέφαρα περιπεφλεγμένα ἔχων ταῖς ῥοαῖς τῶν δακρύων καὶ τῇ πολλῇ τῆς ἐνδείας ταλαιπωρίᾳ. » Ἐπὶ τέλους δὲ ἀνευρίσκει τὸν τιμιώτατον γέροντα ἐν τινὶ σπηλαίῳ, καὶ ἔκτοτε ἀδελφικῶς προσευχόμενοι καὶ νηστεύοντες συνέζησαν, πρὸς τὸ ποθεῖνόν ἀτενίζοντες τέρας.

Ἀποθανόντος τοῦ ἁγίου γέροντος ὁ Ἰωάσαφ ἤνοιξε τάφον παρὰ τὸ σπήλαιον καὶ κατέθηκεν ἐν αὐτῷ τὴν πολύτιμον σοφὴν τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ πατρὸς.

Ἐικοσιπενταέτης ὁ Ἰωάσαφ ἀνταλλάζας

τὴν πορφύραν διὰ τοῦ τρίχινου ῥάσου ἐπὶ τριάκοντα πέντε ὅλα ἔτη ἡσκήταυσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Σενναρίτιδος, ὅπου ἐπὶ τέλους καὶ τὸν πρόσκαιρον ἀντὶ τοῦ αἰωνίου κατέλυσε βίον. Εἰς τῶν πέριξ ἐρημιτῶν κατέθετο ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Βαρλαάμ καὶ τὸ τοῦ Ἰωάσαφ λείψανον, καὶ μεταβάς παρὰ τῷ βασιλεῖ Βαραχίᾳ ἀνήγγειλε τὰ γενόμενα. Ὁ Βαραχίας μετὰ πλήθους λαοῦ ἐλθὼν ἐν τῷ σπηλαίῳ, παρέλαβε τὰ λείψανα ἀμφοτέρων τῶν ἐρημιτῶν, καὶ ἐντὸς τιμίων καταθέσας θηκῶν παρέδωκεν εἰς λατρείαν τῶν ἐν τῇ χώρᾳ.

Εἰς τῶν σοφῶν τῆς Γερμανίας (Liebrecht) λεπτομερέστερον ἀναλύσας καὶ πρὸς τὴν Λαλιταβιστάραν παραβαλὼν, κατέδειξεν, ὅτι τὸ ἐλληνικὸν τοῦτο συναξάριον ἀντεγρᾶφη ἐκ τοῦ σανσκριτικοῦ (1). Ἠγεμονόπαις καὶ ὁ Βούδας ἐγκαταλείπει τὰ βασίλεια, καὶ ὥσει ὑπὸ θείας ἐμπνεύσεως οἰστρηλατούμενος καταφεύγει εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου μελετᾷ τὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ βραχμανισμοῦ, καὶ καθιεροῖ τὸ μοναχικὸν πολίτευμα.

Δι' ἑλλειψιν συγχρόνων αἰθιοπικῶν χρονικῶν οὐδὲν γνωρίζομεν περὶ τοῦ βασιλέως Ἀβεννήρ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰωάσαφ. Μεταγενέστεροι δ' ἐγγχώριοι χρονογράφοι συγκεχυμένως ἀναφέρουσιν, ὅτι περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Δ' αἰῶνος, συμβασιλευόντων τῶν ἀδελφῶν Ἀβιρχᾶ καὶ Ἀζβιχᾶ, εἰσῆλθον ὁ χριστιανισμὸς ἐν Αἰθιοπία. Ὅθεν ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν χρονογράφων καὶ ἀγιογράφων ἐκτρωματικὴν παραμόρφωσιν παντὸς ξενικοῦ ὀνόματος (2), δυνάμεθα εὐλόγως νὰ εἰκοτολογήσωμεν, ὅτι ὁ μὲν Ἀβεννήρ εἶνε ὁ Ἀβιρχᾶς, ὁ δὲ Ἰωάσαφ ὁ Ἀζβιχᾶς, καὶ ἐπομένως, ὅτι ἢ ὁ γράψας τὸ συναξάριον κατὰ λάθος εἶπε τὸν

(1) Βλ. Littré, études sur les barbares. Paris 1869, σελ. 327. — Burnouf, Histoire de la littérature Grecque, 11, σελ. 412.

(2) Οὕτως ἐπὶ παραδείγματι τὸν βασιλέα τῆς Αἰθιοπίας Ἰλᾶ Ἀζβιχᾶ οἱ βυζαντινοὶ παρεμόρφωσαν εἰς Ἐλεσθαάν. Περὶ τούτου καὶ τοῦ κατὰ τοῦ βασιλέως τῶν Ὁμεριτῶν Ἀφίλα ἡ Δουναὴν πολέμου βλέπει ἀγνώστους λεπτομερείας ἐν βίῳ ἁγίου Ἀρέθα ἐν Συμῶν Μεταφραστῇ, τόμ. Β'. σελ. 125, ἐκδ. Migne.

δεύτερον υἱὸν τοῦ πρώτου, ἢ τὸ πιθανώτερον ὅτι ὁ πολὺ μεταγενέστερος Ἀβυσσινὸς χρονογράφος ἡμαρτημένως ὠνόμασε τὸν Ἀβιρχᾶν ἀδελφὸν τοῦ Ἀζβιχᾶ, ἀντὶ πατέρα.

Περαιῶν ὑποβάλλω καὶ δευτέραν μέχρι εἰκασίας χωροῦσαν γνώμην· μεταξὺ τῶν πέρυσι δημοσιευθέντων αἰθιοπικῶν νομισμάτων (1), περὶ ὧν καὶ ὁ Κ. Μιχαήλ Π. Λάμπρος ἐλάλησεν ἐν τῷ Ἀττικῷ Ἡμερολογίῳ εὐρίσκεται καὶ τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 3 φέρον τὴν ἐλληνικὴν ἐπιγραφὴν + ΒΑC CΙΝ-ΒΑΧΑCΑ, διαφοροτρόπως ἀναγνωσθεῖσαν ὑπὸ τῶν σοφῶν Λογγπεριέ καὶ Ἀββαδὶ, καὶ εἰς ἄγνωστον βασιλέα τῆς Αἰθιοπίας Βαχάσαν ἀποδοθέν· ἐγὼ νομίζω, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ἐν τῷ συναξαρίῳ ἀναφερόμενος Βαραχίας, πρὸς ὃν ὁ Ἰωάσαφ φυγὼν εἰς τὴν ἔρημον ἐγκατέλιπε τὸ βασίλειον, φέρων καὶ τὸν συνήθη παρ' ἐρημίταις τίτλον τοῦ ἀββα, καὶ τότε ἀναγνωστέον τὴν ἄνω ἐπιγραφὴν οὕτω, ΑΒΑC CΙΝ (2) ΒΑ(ρα) Χ(ι)ΑC, τοῦ τελικοῦ Α ἐνουμένου μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ Β.

Κ. ΣΑΘΑΣ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΕΙΟΥ.

Τὸ προσωπεῖον οὐ μόνον ὡς διαβατήριον τῶν τῆς ἀποκρέω ἀκολασίων ἐχρησίμευσεν, ἀλλὰ καὶ ἐορταί τινες τῶν εἰδωλολατρικῶν θρησκειῶν, οἱ κομψοὶ τρόποι, αἱ ἐρωτοτροπίαί, ἡ συνωμοσία, τὸ θέατρον, οἱ ἀγῶνες ἐναλλάξ αὐτὸ μετεχειρίσθησαν.

Εἰδωλά τινα αἰγυπτιακὰ εἰκονίζον μορφήν ἀκριβῆ ἀνθρώπου ὑπὸ πάντας τοὺς τοῦ σώματος σχηματισμοὺς καὶ ὑπὸ πάσας αὐτοῦ τὰς προσόψεις.

Ἡ χρῆσις τῶν προσωπείων ἀνάγεται εἰς τὰς μεταμορφώσεις τῶν ἐορτῶν τοῦ Βάκχου

καὶ εἰς τὴν τῆς τραγωδίας καταγωγὴν· οἱ δ' Ἕλληνες ὑποκριταὶ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπρωπιδοφόρου.

Εἰσερχόμενος ὑποκριτὴς τις ὠνομάζετο ὑπὸ τῶν θεατῶν καὶ ἀνεγνωρίζετο. Τὸ χρῶμα λοιπὸν τοῦ ἱματισμοῦ, ἢ τῆς κόμης διάθεσις καὶ οἱ συμπεφωνημένοι τοῦ προσωπείου χαρακτῆρες ἀπεσήμενον πατέρα δύστροπον ἢ πρᾶον, νεανίαν εὐτακτον ἢ ἄσωτον, μαιεῦτριαν, νεάνιδα, δοῦλον πανοῦργον ἢ πιστόν, ἀπαίδευτόν τινα, ἢ στρατιωτικόν, παράσιτον κτλ.

Οἱ διὰ τὰς θεατρικὰς παραστάσεις τύποι τῶν προσωπείων διγροῦντο εἰς προσωπεῖα τραγικὰ, κωμικὰ καὶ σατυρικά· ταῦτα δὲ πάλιν εἰς τέσσαρας κυρίας κατηγορίας· α') προσωπεῖα γερόντων ὀκτὼ εἰδῶν, τὴν διαφορὰν τῆς τάξεως καὶ τῆς ἰδιοκρασίας σημαίνοντα· β') προσωπεῖα νεανίων ἐνδεκα τύπων· γ') προσωπεῖα δούλων ἐπτὰ μορφῶν, τέλος δὲ δ') προσωπεῖα γυναικῶν τρία μὲν διὰ γραῦς, πεντεκαίδεκα δὲ διὰ νεάνιδας, ἐλευθέρας ἢ αὐλικὰς καὶ δούλας.

Θεοί, ἥρωες ἢ μυθικὰ πρόσωπα παρίσταντο ὑπὸ προσωπεῖα σύμφωνα τοῖς ἰδιαιτέροις ἰδιώμασιν· οὕτως αἱ Εὐρυνίδες εἶχον τοὺς ὄφεις αὐτῶν ἐν εἰδει κόμης διατεθειμένους, ὁ Ἀκταίων τὰ ἐλάφια κέρατά του, ὁ Ἄργος τοὺς ἑκατὸν ὀφθαλμούς του.

Ὁ Κικέρων ἀναφέρει ὡς ἥθος θρασύτητα ἐμφαίνον τὸ τοῦ περιφήμου Ῥωσκιῦ, τολμήσαντος νὰ παραστήσῃ ἄνευ προσωπείου.

Τὰ πρῶτα κατεσκευάσθησαν ἐκ φλοιοῦ δένδρου, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐκ σκύτους, λίνῃ ἢ ὑφάσματι ἐπικαλυπτομένου, τέλος δ' ἐκ ξύλου, χαλκοῦ, ἢ ἄλλου τινὸς ἡχητικοῦ μετάλλου. Τὸ στόμα ὅμως, ἐν πάσαις ταῖς περιπτώσεσιν, ἐκασμεῖτο μὲ μέταλλον, ἵνα ἡ φωνὴ περισσότερον ἀντηχῇ, συγκεντρωμένη ἐν τῷ ἀνοίγματι τούτῳ, ἐπαυξάνῃ τὴν σαφήνειαν, τὴν γεγώνησιν καὶ ὑψηλότερον ἀναβαίνῃ.

Ἔτι πλέον, τὰ προσωπεῖα εἶχον γενειάδα, κόμην, ὦτα καὶ αὐτὰ μάλιστα τὰ κοσμήματα, ἅτινα αἱ γυναῖκες περὶ τὸν κεκρύφαλον ἔθετον. Ἦσαν λεπτότατα καὶ θαυμαστὰ ἔνεκα τοῦ ἐπιτυχοῦς χρωματισμοῦ. Τὰ περίφημά τινων ἐν Ῥώμῃ κέρναι

(1) Revue Numismatique, 1868, N. 1-2, σελ. 28-62.

(2) Αἰθιοπικὴ λέξις σημαίνουσα ἡγεμόνα.